

LO GATÒT E LA BOSSÒLA

CICLE 2

Abans díser	p. 2
Léger au CP	p. 5
Quauques exercicis	p. 7

Abans díser

Quau que sia lo supòrt de lectura utilizat, cadun que sap que tà « apréner a léger , que'n cau aver la hami ». Mei qu'aquò, que pensam que « los mainatges qu'aprenen sonque de léger çò qui an vertadèrament hami de léger ». Qu'ei, ce'ns sembla, pr'amor los escolans e vòlen a tot hòrt descobrir lo contiengut d'un messatge, qu'engatjan los esfòrçs necessaris tà'n « identificar los mots » e « desgatjar las ideas exprimidas dens las frases ».

Considerar l'àlbum com lo sol utís tad apréner a léger que seré ua enganada e ne volem pas ací deféner aqueth punt de vista. Que pensam totun que, se's tracta d'un subjècte de bon compréner taus mainatges, se'us hè saunejar o se va de cap a çò qui'us pertòca, aqueth tipe d'escriut constitueish tostemps un supòrt privilegiat.

Tà çò qui ei de « Lo gatòt e la bossòla », n'avem pas cap de chepic : los escolans qu'arreservaràn un arcuelh deus bons a d'aqueth raconte imaginari ; de mei, las illustracions ricas permeteràn d'anticipar e d'averificar las apressadas semanticas successivas.

« Apréner a léger, qu'ei apréner a hicar en jòc en medish temps duas activitats hòrt disparièras : la qui mia a identificar los mots escriuts, la qui mia a'n compréner lo significacion hens lo contèxte verbau (tèxtes) e non verbau (supòrts de tèxtes, situacion de comunicacion) qui ei lo lor.

Qu'ei çò qui n'avem pas de desbrembar, e justament los programas navèhs que ns'ac precisan a la pagina 71 deu liberet « Qu'apprend-on à l'école élémentaire ? »

Qu'èm d'acòrd « cap e tot » dab aquera idea ; que sabem tanben qu'existeishen duas faiçons d'identificar los mots : lo reconéisher immediat e lo deschifratge qui an de perméter, pr'amor de la loa complementaritat, de compréner lo tèxte.

Delà de las quauquas dralhas pedagogicas qui vam, en tot arrespectar las darrèras instruccions ministeriaus, perpausar mei a baish aus ensenhaires, n'èm pas briga chepicós au subjècte deu lor engenh pedagogic : que saberàn, en tot partir deus quauques conselhs nostes, contextualizar las loas practicas.

- Que sabem que'n tot emparà's seus mots dejà en memòria (reconéisher immediat), qu'obtieneràn deus lors escolans ua seria d'ipotèsis seus mots dinc aqui desconeuguts.

- Que sabem que non negligiràn pas de har procedir a « l'analizi deu materiau grafic e a la sintèsi de las unitats identificadas », pendent debatudas quan cadun bastirà lo son saber en tot har lo dòu de çò qui èra tad eth « ua coneishença ».

- Que sabem que cada sequéncia de lectura deisharà la plaça ameritada a l'ensai, a l'error e tanben a l'escritura : la complementaritat enter lectura e escritura qu'ei ua realitat e qu'èm urós, aqui tanben, que los programas navèths ac precisan.

Qu'acabaram aquera introduccion en tot encoratjar la construccion prendiva de mots a partir de letras e/o de sillabas.

Descodage e encodage que'ns semblan hòrt ligats e, si ei vertat qu'aqueths exercicis essenciaus non depenen pas briga de l'utilizacion de l'àlbum, la loa importància que'us nse hè recomandar a partir deu cicle 1, e subertot au parat de l'apropriacion d'unitats graficas com los prenomes, los dias de la setmana, los mes de l'annada o d'autres traçs escriuts produsits pendent la miada tradicionau deus projectes.

Fin finala, ei vertadèrament tant mauaisit « d'apréner a léger » ?

Que'n dobtam mes que pensam a tot hòrt que tà « previèner l'illettrisme », que cau tots los ensenhaires d'ua equipa pedagogica que decideishquin amassa que tots los mainatges de la loa escòla e son capables d'apréner a léger e que botin en òbra la diferenciacion didactica e pedagogica indispensabla a un tribalh de qualitat enter dus cicles o dens un cicle.

Qu'ei lo dever de l'escòla de respóner eficaçament au desfís qui l'ei lançat.

QUAUQUAS AUTAS PRECISIONS

Que balharam dralhas d'utilizacion d'aqueth àlbum prioritariament en cicle 2, en saber que los escolans mei joens o mensh joens i poderén trobar un gran interès.

Se, totun, que pensam que per de rasons mei sovent culturaus que non pas fisiologicas, l'annada deu cors preparatòri qu'ei la mei favorabla entad apréner a léger, que ns'estimarén mei de situar aquesta accion sus tota la durada deu cicle 2 e qu' ei dens aqueth encastre que cau considerar las pensadas qui van seguir.

Qu'orientaram los nostes conselhs dens duas direccions :

1. l'organizacion d'ua sequéncia de classa
2. proposicions d'exercicis.

LA SEQUÉNCIA DE CLASSA

La descobèrta d'aqueste àlbum que's poderé har en partidas :

De la pagina dinc a la pagina, mes n'ei pas atau qu'avem causit de presentar las nostas reflexions pr'amor que pensam que n'ei pas servir los escolans e los ensenhaires que de'us embarrar dens ua preparacion pedagogica « déjà aprestada ». Fidèus a la nosta concepcion mei « constructivista » deus aprentissatges, non volem pas negà'ns dens l'ensenhament virtuuu : que ns'agrada mei de demorar dens de conselhs mei generaus qui permeteràn a cadun de s'adaptar a la realitat de la loa classa e de respóner a las hreitas exprimidas peus escolans lors. Privilegiar tau o tau imatge, tau o tau mot, tau o tau moment de l'istòria que'ns sembla hèra aleatòri e qu'anaré au contre de la diferenciacion qui presideish a la nosta mission.

Los nostes conselhs que s'empararàn totun sus uas causidas de las precisas :

- **lo « brocar permanent » enter lo parlar, lo léger e l'escriver** : non saberem pas, en efèit, desseparar los tres actes fundamentaus aqueths de comunicacion. Qu'ei pr'amor l'escolan que va aver la hami d'escriver puish de léger (e de tornar léger) çò qui vien d'escriver que va mobilizar çò qui ei e çò qui sap sus la descobèrta d'un tèxte navèth.

- **L'apropriacion deu prètzhèit peus escolans** : lo raperet deus episodis precedents, l'utilizacion de las ilustracions e l'anticipacion que bastiràn « l'apetència » essenciau tà suscitar la mobilizacion efectiva deus escolans (ua simpla ahuecada pertocant l'acte de léger non sufeish pas). Que's cau avisar de despassar l'oralitat d'aqueth tribalh :

- en tot completar chic a chic la frisa deu temps bastida tad aquò : atau, l'estructuracion de l'istòria e l'expression de « çò qui s'ei passat abans » seràn mei de bon har.

- en escriver suu tablèu quauques mots o frases de l'illustracion deu dia : la descobèrta deu tèxte de léger qui segueish serà mei aisida.

L'ORGANIZACION INTÈRNA DE CADA SEQUÉNCIA :

- **Lo lengatge orau** que serà purmèr. En s'emparar suu raperet evocat abans, sus l'observacion de l'illustracion deu dia e/o sus los quauques mots escriuts au tablèu, que calerà mei que mei acompanhar los escolans suu camin de la descobèrta de mots navèths a partir de'us qui saben déjà. Lo « jos-linhar » d'aquestes qu'ei ua tecnica interessanta, a condicion qu'aqueste tribalh de mercatge sia hèit individuaument, e seguit d'ua avaloracion qui ajude eficaçament los mainatges qui n'an gran besonh.

- **La descobèrta de mots navèths** que's harà en partir d'ua confrontacion sistematica de las proposicions deus escolans : a condicion que sia hèita en tres moments (produccions individuaus, confrontacions intèrnas, tribalh collectiu) ; lo tribalh per grops qu'ei aconselhat.

Que's calerà preocupar hèra de çò que cadun e sap (o pensa saber) e, a partir d'aquesta avalo-
racion diagnostica, que calerà privilegiar la co-operacion de tots, en emparar la validacion de
daubuas proposicions sus lo comparèr dab los mots coneguts e/o lo deschifratge rigorós de çò
qui cau léger. Non calerà pas negligir de s'ajudar deu sens de la frasa e/o deu tèxte.

- **L'apropriacion deus mots navèths** : que seràn afichats e triats en foncion de critèris gra-
maticaus (vèrbes, noms, adjectius qualificatius). Daubuns (los invariables) seràn memorizats
e tots que seràn legits e escriuts peu regent e peus escolans. Shens negligir qué que sia de la
consciéncia fonica correspondent, que calerà analizar subertot la construccion intèrna : letras,
sillabas que seràn observadas de com cau.

- **La lectura oralisada** : qu'acabarà de faïçon obligatòria la sequéncia de descobèrta. La lec-
tura de referéncia deu regent permeterà de hicar en davant l'intonacion.

- **La copia deu tèxte legit** o, seguint las possibilitats de cadun, de quauques mots o frases,
qu'acabarà lo tribalh.

PROPOSICIONS D'EXERCICIS :

Comuns a totas las sequéncias d'aprentissatge deu léger-éscríver, que'us calerà totun adaptar
au tèxte legut e aus besonhs deus mainatges, e cada ensenhere que deverà donc perpausar un
tribalh corresponent a la classa soa e aus escolans sons.

Abans de'vs presentar las situacions a las quaus avem particularament pensat, que v'invitam
a'vs referir au contingut deu liberet « Lire au CP ». Consciénts de l'importància d'aquestes
tèxtes publicats en 2008, que ve'n volem presentar las dralhas de tribalh principaus, en saber
que daubuns exercicis que'vs prepausam dens la darrèra partida i trobaràn la plaça lor.

Las dificultats deus escolans son classadas en 3 partidas e, tà cadua, que raperam las questions
a'vs pausar, au començament deu CP, puish pendent l'annada.

LÉGER AU CP

1- COMPRÉNER :

- Au començament deu CP :
 - Ei capable l'escolan d'amuishar que compren l'istòria leguda peu regent e adaptada au son atge (en causir un imatge o en hicar en ordi ua sequéncia d'imatges, en tornar díser, en respóner a questions simples suus personatges o eveniments) ?
 - A ua representacion de l'acte de léger ? E coneish los usatges de quauques supòrts de l'escriut ?
 - E compren las consignas de la classa, lo vocabulari tecnic utilizat en classa a perpau deus tèxtes ? (començament e fin d'un libe, haut e baish de pagina, frasa, mot, letra, punt, linha,...) ?
 - Emplega aquestes tèrmis de com cau ?
- Mieitat d'annada de CP :
 - E compren un raconte adaptat au son atge o un tèxte documentari en ligam dab las activitats de classa, tèxtes leguts peu regent (compreneson amuishada per causidas d'imatges, desenhhs o representacions graficas, un aute raconte, responsas a questions suu raconte, causida d'un abraçat pertinent...) ?
 - Ei capable de léger sol e de compréner un tèxte brac deu quau lo tèmi ei conegut e lo sens portat peus mots que deveré estar capable d'arreconéisher ?
 - E sap causir los supòrts de lectura corresponent aus sons objectius (cercar l'escritura d'un mot, ua informacion...) ?

2- ESTABLIR CORRESPONDÉNCIAS ENTER L'ORAU E L'ESCRIUT

- Au començament deu CP :
 - E pòt situar los mots d'ua frasa escrivuda après la lectura d'un adulte (amuishar tau mot demandat, díser quau ei lo mot amuishat) ?
 - Ei sensible a uas semblanças enter dus mots, a l'escriut e a l'orau ? E'us bota en relacion ? (ex : « di » dens diluns e dimenge)
 - Arreconeish quauques mots enter los qui a hèra utilizats abans ? (prenomhs, mots utís,...)
- Mieitat d'annada de CP :
 - Arreconeish (reconéisher immediat) los mots deu repertòri de la classa ?
 - Ei capable de deschifrar un mot navèth, de fòrma regulara ?
 - Ei capable d'identificar suu pic los mots classats hens los 50 purmèrs de la lista de frequença ?

3- IDENTIFICAR COMPAUSANTS SONÒRS DEU LANGATGE

- Au començament deu CP :
 - Ei capable de realizar uas manipulacions sillabicas (segmentar, comptar, permutar, cambiar, ...) ?
 - E manifesta, pendent jòcs o exercicis, ua « sensibilitat fonologica » (per exemple, producion de rimes o d'assonàncias, deteccion d'un intrús dens ua lista de mots qui an un son comun,...) ?
- Mieitat d'annada de CP :
 - Ei capable de realizar mantuas manipulacions suus fonèmas (identificar los fonèmas succesius d'un mot, comptà'us, permutà'us, cambià'us,...)
 - Ei capable de diferenciar los fonèmas vesins ? ex : t-d, p-b, k-g, s-z, ish-j, m-n, ...

4- ESCRÍVER

- Au començament deu CP :
 - E pòt perpausar ua escritura alfabetica, foneticament corrècte, tà un mot simple (regular) en se servir deu repertòri deus mots coneguts ?
 - Ei capable d'escríver en escritura cursiva ua linha de tèxte imprimit (bona tienguda de l'instrument, pagina plan plaçada, arrespècte deu sens deus traçats) ?
- Mieitat d'annada de CP :
 - Ei capable de perpausar ua escritura possibla e foneticament corrècte tà un mot regular ?
 - Ei capable de copiar shens enganà's e mot a mot un tèxte de tres o quate linhas imprimidas, en tot utilizar ua escritura cursiva e de bon léger (bona tienguda de l'instrument, pagina plan plaçada) ?
 - Ei capable d'escríver shens enganà's los 35 mots (mots gramaticaus) los mei corrents ? (lista junta) ?
 - Ei capable d'escríver ua frasa simpla en se servir deus utís d'ajuda de la classa ? (Nb : frasa dictada, frasa de l'escolan) ?

5- DÍSER, TORNAR DÍSER, CONTAR

- Au començament deu CP :
 - Ei capable de descríver un objècte o un imatge, de contar un eveniment viscut tà que sian de bon compréner a'us qui ne'u coneishen pas ?
 - Ei capable de contar brac lo raconte de quauques personatges de ficcion encontrats dens las lecturas hèitas en classa peu regent las annadas passadas ?
- Mieitat d'annada de CP : oralizar la lectura
 - E pòt oralizar la lectura d'ua frasa au mensh ?
 - E comença de restituir de com cau la corba melodica ?

QUAUQUAS PROPOSICIONS D'EXERCICIS

Presentadas qui son aqueras situacions oficiaus, que trobaratz aqui baish quauquas proposicions d'exercicis a botar en plaça pendent las sequéncias.

1 - DENS UA LISTA DADA, ARRECONÉISHER UN MOT DE REFERÉNCIA (CORRESPONDÉNCIA GRAFIA-GRAFIA) :

Lo mot que pòt estar plaçat en començament o en fin de linha, en devath o en dessus de la linha. La lista que pòt estar presentada orizontaument, verticaument o shens alinhament particular

Exemple :

*Dens la lista qui segueish, cercla lo mot : **lèit***

lheit, teit, lèit, hèit, ...

Tot parièr, aqueth mot de referéncia, au lòc d'estar escrit, pòt estar balhat oraument. A l'anóncia deu mot, los escolans que presentan l'etiqueta qui'u correspon. Alavetz qu'ei la correspondéncia fonia-grafia qui ei tribalhada.

Enfin, perqué non pas tribalhar la correspondéncia grafia-fonia ?

Aqui, que's poderà perpausar l'exercici qui segueish : un mot escrit que serà presentat, los escolans qu'averàn de'u léger oraument.

2 - COMPLETAR UN MOT QUAN LO MANCA UA O MANTUAS LETRAS :

Que s'i pòt perpausar lo nombre exacte de letras qui mancan, un nombre mei gran, sonque las letras utilas o en perpausar d'inutilas.

Aqueras letras que seràn alinhadas com dens l'exercici d'abans o presentadas en desordi.

Exemple :

*Aqui ua lista de letras : **a – ò - e***

Completa los mots aqui baish en utilizar las letras utilas :

lo g..t..t

la boss..l..

l'..li

lo h..ur..

l'..squilh..t

3 - COMPLETAR UN MOT QUAN LO MANCA TOT UN GROP DE LETRAS :

Aquestas letras que pòden correspóner a uas sillabas particularas o a uns sons precis, mes los tròcs de mots que pòden estar balhats a barrejas, l'objectiu qu'ei alavetz de fixar lo mot globaument.

Exemple :

Tornar bastir 3 mots en utilizar los grafèmas qui segueishen :

las – mo – tòt – es – ga – lin – te

4 - TORNAR HICAR LAS LETRAS D'UN MOT EN ORDI :

Aqueth exercici que permeterà de tribalhar un son particular o servirà a controlar se los mainatges e saben organizar las letras tà obtiéner un mot qui aja sens.

Exemple :

Lo gòtat – la bossòla – la lièt – lo huare – lo molan

5 - COMPLETAR UN TÈXTE O UA FRASA, EN I PLAÇAR LOS MOTS QUI MANCAN :

Aquestes mots que pòden estar balhats aus escolans. Se son balhats, que serà com ua lista plaçada au començament, a la fin, a dreita o a l'esquèrra deu tèxte.

La lista que poderà contièner sonque los mots d'utilizar o que contiènerà mots intrús.

Exemple :

Mots a plaçar : **visita , gatòt , bossòla , dia**

Un _____, quan èri a lor en _____, lo _____ que'm panè la _____.

6 - TORNAR HICAR EN ORDI LOS MOTS D'UA FRASA : (A L'ORAU O A L'ESCRIT)

Que s'i pòt o non plaçar dens la frasa mots intrús.

Exemple :

Un gatòt, quan èri a lor en bossòla, lo dia que'm panè la visita.

7 - TORNAR HICAR EN ORDI LAS FRASAS D'UN TÈXTE (LAS FRASAS NE SON PAS FORÇADAMENT DENS LO MEDISH PARAGRAFE):

Exemple :

Alavetz que me'n vau tà la cort deu bestiar.

Alavetz que me'n vau tau molin.

Alavetz que me'n vau tà la hargà.

Alavetz que me'n vau tau prat d'embaish.

8 - DESSEPARAR LOS MOTS ENCADENATS : (A L'ORAU O A L'ESCRIT)

Exemple :

Alavetzquemenvautàlacortdeubestiar

9 - RECONÉISHER MOTS ESCRITS DAB ESCRITURAS DIFERENTAS :

Exemple :

gatòt - GATÒT - gatòt

10 - CLASSAR MOTS DENS L'ORDI ALFABETIC :

Aquestes mots que pòden estar coneguts o desconeguts deus escolans.

Exemple :

Arrenga los mots de cada lista dens l'ordi alfabetic.

- lo gatòt, la vaca, lo haure
- lo molin, la dalha, la bossòla
- anar, panar, demandar,
- la cort, lo cèu, contar
- l'èrba, l'estela, l'esquilhòt,

11 - PLAÇAR MOTS DENS GRASILHAS :

Que s'i pòt emplegar grasilhas de mots crotzats, quadrilhatges on cada punt correspon a ua letra deu mot, mots en carrats, mots on ei balhat lo gréatge (la soa siloeta, nombre e fòrma de las letras), mots en diagonala...

12 - RESPÓNER A QUESTIONARIS DE LECTURA :

Classics dens la lor concepcion generau, que seràn adaptats aus escolans e bastits peu regent, en foncion deus mainatges qui deveràn respóner.

Que'i seràn :

- questions qui an la responsa dens lo tèxte,
- questions tà las quaus e calerà tirar la responsa d'informacions deu tèxte,
- questions de mantuas causidas (QCM) e deus « vertat / faus »
- questions dont cau escrìver la responsa.

13 - HICAR LA PONTUACION DE LAS FRASAS E DEUS TÈXTES :

Que serà demandat aus escolans d'utilizar de com cau un ensemble de signes de ponctuation, en s'avisar de perpausar frases o tèxtes « ubèrts », per los quaus la ponctuation pòt cambiar lo sens de l'escriut.

Exemple :

Lo gatòt que digó : « la vaca que m'a portat lèit ».

« Lo gatòt, que digó la vaca, que m'a portat lèit ».

« Lo sorelh, que digó lo crum, que m'estuja ».

14 - BASTIR RONDAS DE MOTS: (A L'ORAU O A L'ESCRIT)

Que serà perpausat aus escolans mots causits tà que sian de bon plaçar los uns darrèr los autes en los estacar : la darrèra letra d'un mot que deu estar la medisha com la purmèra deu mot qui segueish.

Exemple :

embaish – èrba – estela – arbe – lèit – haure – tè
(lèit – tè – èrba – arbe – embaish – haure – estela)

15 - ARRETROBAR LOS MOTS DESFAÇATS :

Que perpausaram aus escolans d'arretrobar los mots desfaçats a mieitat. Que's poderà desfaçar la partida inferiora o superiora deus mots e, dens las frases o los tèxtes balhats, en ne desfaçar sonque quauques uns, tà convidar lo legedor a anticipar.

16 - PLAÇAR LAS LETRAS DESBREMBADAS :

Dens un tèxte, tirar ua cèrta letra e demandar aus escolans de la tornar plaçar, plan solide shens que nat indici ne'n balhe la plaça. Aqueste exercici que pòt, en mei, servir tà tribalhar las diferentas valors de las letras. (valor basa, diagrama, auxiliar, zèro)

Exemple :

Plaçar los "a" desfaçats :

Ivetz que me'n vu t l cort deu bestir.

17 - ARRELIGAR LOS MOTS MESCLATS :

Dens cada colona, causir un element e arreligar los qui permeten de compausar ua frasa.

Exemple :

<i>Lo gatòt</i>	<i>que balhè</i>	<i>de tira</i>	<i>ua bossòla.</i>
<i>La vaca</i>	<i>que panè</i>	<i>purmèr</i>	<i>èrba.</i>
<i>Lo cèu</i>	<i>que volè</i>	<i>un còp</i>	<i>las estelas.</i>

18 - ARRETROBAR LO TÍTOL CORRESPONENT AU PARAGRAFE BALHAT : (cf liberet pedagogic deu « Minjachepics »)

Perpausar ua istòria despartida en paragrafes e ua lista de títols corresponent a cada paragrafe (dab o shens intrús)

19- HAR AU LÒTO DE LAS LETRAS O AU LÒTO DEUS MOTS :

Qu'ei lo jòc classic deu lòto quan los nombres e son remplaçats per letras o mots. Aqueth jòc que pòt estar enriquít a contunhar per mots navèths aquesits cada dia.

20 - ARRETROBAR LO MOT O LA FRASA CORRESPONENT A UN DESSENH O UN IMATGE BALHAT :

Qu'ei un exercici classic : lo de l'associacion imatge - mot

21 - INVENTAR MOTS INCONEGUTS EN CAMBIAR MOTS CONEGUTS :

Perpausar mots quan ei possible de cambiar lo sens en non cambiar pas qu'ua letra.

Exemples :

molin / malin --- dalha / calha ---- vent / cent

22 - DENS UA LISTA D'OMONIMES, CAUSIR LO QUI CAU:

A vocacion mei que mei ortografica, aqueth exercici que miarà los escolans a causidas precisas qui permeteràn de tribalhar au nivèu de la combinatòria, de la gramatica / conjugason e / o deu vocabulari.

Exemple :

Dens las frapas qui segueishen, plaça los mots qui mancan. (hòra contèxe de l'àlbum)

mai / la mair / lo malh :

Au mes de ... , lo qui ei au dessus deu vilatge qu'ei enqüèra blanc de nèu, la mea non m'i vòu pas deishar anar.

la man / la mar :

A lagran, non dèishi pas la de papà.

se / nse / s' / ns'... :

La vop que ...'a minjat ua pora e que'a deishat las plumas.

Volontàriament, qu'estremaram los questionaris de lectura e totun que sabem que son sovent demandats peus ensenhaires.

Aus supòrts tot adobats, que ns'estimam mei los qui son bastits peus ensenhaires, en foncions de las escadudas e de las mauescadudas encontradas e sustot deus objectius d'aprèner qui an per mira.

Que desiram un bon coratge a'us qui an comprés lo noste messatge !

Be sàpian, que'n tot bastir los utís lors, que'us adaptan mei plan que nosautes au lor projècte de classa pròpi.

Be sèpian tanben, que n'aprestar questions diferentas seguint los escolans, que responen au curiosèr de tots.

Tà çò qui ei deu tipe de question a pausar, que trobaràn dens tots los manuaus e autes documents hòrt escolarizats, mestior a imitar.